

„Razzia-emlékközpont épül Újvidéken”*

Az újvidéki „második razzia” magyar áldozatainak még emlékműve sincsen!

„Gonoszság történt ekkor is, meg akkor is. És ezt nem lehet addig abbahagyni, amíg nem tisztázzuk közös erővel.”

Matuska Márton (a 42/44 a Vajdaságban c. dokumentumfilmben)

A Család szoborcsoportnál Pásztor István, a tartományi képviselőház elnöke is leróta kegyeletét (Ótos András felvétele)

Az 1942. évi újvidéki razzia 81. évfordulója alkalmából, január 23-án, a Razzia áldozatai rakparton lévő Család szoborcsoport előtt tartott gyászszertartást az önkormányzat.

– Bizonyos dátumokon nem csupán történelmi tényesorokról emlékezünk meg, ezek a napok az élet nagy iskolájának tapasztalatait örökítik át ránk és mindazokra, akik utánunk érkeznek. Ezek közé a dátumok közé tartoznak e januári napok is, csendben állunk a hidegben, és borzongva emlékezünk azokra, akik 81 évvel ezelőtt itt életüket vesztették. Soha nem feledkezünk meg róluk. Önkormányzatként teljes erőbefektetéssel belevágunk egy emlékközpont létrehozásának a folyamatába, amely az 1942 januárjában lezajlott pogrom áldozatainak állít majd emléket. Az eljövendő nemzedékeket arra fogjuk megtanítani, hogy a bűncselekmények semmivel sem indokolhatók meg, és soha többé nem szabad megengedni semmi hasonlót!

Felszólítok mindenkit a megszállók vérengzésének egységes elítélésére! Azt szeretném, ha továbbra is ápolnánk egységünket, és ha közösen küzdenénk, legyőznénk mindazt, ami esetleg megoszthat bennünket. Mutassuk meg, hogy az embereket érdemeik alapján értékeljük, és nem annak alapján, hogy milyen neműek, vagy hogy melyik valláshoz, nemzethez tartoznak. Városunk a fiatalok városa, a kultúra városa, alapjaiban hordozza az ártatlan szerbek, zsidók, romák és mások vérért. Újvidék mindannyiunk közös háza, együttértésben, szeretettel építjük körül olyan várfalakkal, amelyek megvédenek bennünket a gyűlölettől és az örülettől. A 81 évvel ezelőtt kivégzettek miatti szomorúságon városunk soha nem fogja túltenni magát – mondta Milan Đurić, Újvidék Szerb Haladó Párti (SNS) polgármestere az emlékezőkhöz intézett beszédében.¹

„A megemlékezés a Strandon, a fekete Gránitkocka-emlékműnél folytatódott.”²

Az Újvidéki Rádió Hangadó szerda című, 2023. február 3-ai műsorából megtudtuk, hogy „az oktatási minisztérium idén jóváhagyta a razziáról szóló tananyag beépítését a történelem tankönyvekbe.”³

Újvidék Város Képviselő-testülete 2015. május 29-én nyilatkozatban ítélte el az 1944 őszi és téli a Kátyi erdőben (szerbül Rajina šuma), a jugoszláv kommunista hatalom erőszakos szervezetei által kivégzett több száz újvidéki polgár (szerbek, magyarok, bunyevácok) elleni bűntettet.⁴ Az áldozatokat megfosztották joguktól, bírósági ítélet nélkül végeztek velük.

– Vajdasági magyar történészek és publicisták kutatásai és becslései alapján a jugoszláv katonai közigazgatás hónapjaiban és közvetlenül azt követően Újvidéken több mint ezer magyar nemzetiségű polgárt kínoztak halálra vagy lőtték agyon, nemcsak a Kátyi erdőben, de az egykori dohánygyárban, a folyamórség laktanyájában és más helyeken. Erőszakos halálukat megelőzően ismereteink szerint legtöbbször ellen semmilyen bírósági eljárás nem folyt.

Emlékeztetjük a közvéleményt és a városi képviselő-testületet, hogy a kegyeleti jog mindenkit megillet. A bírósági ítélet nélkül kivégzett ártatlan áldozatoknak civilizált országokban emellett az utókor tisztelete is kijár. Ennek ellenére az ártatlan magyar áldozatoknak Újvidéken mindmáig nem épülhetett emlékhely, noha azt a vajdasági magyar pártok mindegyike és az újvidéki magyar civil szervezetek immár 25 esztendeje követelik – olvasható a Vajdasági Magyar Demokrata Párt (VMDP) 2015. május 31-ei közleményében.⁵

Újvidéken tehát Razzia-emlékközpont épül, amely „az 1942 januárjában lezajlott pogrom áldozatainak állít majd emléket” és „a razziáról szóló tananyagot is beépítik a történelem tankönyvekbe”.

Nem lehet ez ellen éppen senkinek semmilyen kifogása. A probléma akkor kezdődik, ha tudjuk, hogy az 1944. évi újvidéki „második razzia” magyar áldozatainak – amely során 1944 októberétől a partizánok oly kegyetlenül megtorolták a két és fél évvel korábbi eseményeket, „amelynek részleteit ma is többnyire homály fedi”⁶ – nincsen méltó emlékműve.

A tankönyvekbe is bele kellene, hogy kerüljön, hogy 1944/45-ben megtorlást követtek el a magyarok ellen is. Vagy a magyarok elleni animozitás/ellenséges indulat, ingerültség növelése a cél?

A Futaki-úti katonai temető sorsa is rendezetlen. A Makovecz Imre, Magyarország egyik legismertebb építész-tervezője által tervezett emléktorony felépítését – amit az újvidékiek ebben a temetőben képzeltek el, ahol első- és második világháborús magyar katonák is nyugszanak – „nem támogatja a délvidéki magyarság vezetősége sem”.⁷

A tervezett „1944/45 ártatlan áldozatai” nevű vitatott Véemeszes emlékművel – amelynek a felállításáról szóló szerződést 2022. december 28-án felbontotta a város⁸ – egyébként sem oldódna meg az újvidéki atrocitások magyar áldozatai emlékművének a kérdése, akiknek a nevei többnyire ismertek.⁹

A Razzia-emlékközponttal kapcsolatosan az a kérdés is felvetődik, hogy nem a magyargyűlölet fokozását szolgálja-e majd, mivel elhallgatja, hogy 1944/45-ben magyarokat is végeztek ki ártatlanul. A többségi nemzet mikor lesz már hajlandó elismerni ezt a tényt?

Hogyan lehet ily módon „ápolni egységünket”?! Vagy ennek az ára, hogy a magyarok feledkezzenek meg az áldozataikról? (Đurić alkalmi beszédében csak „az ártatlan szerbek, zsidók, romák és mások vérét” említette, a magyarokét viszont nem. Hacsak a „mások” alatt nem értette.)

Az Újvidéken készülő Razzia-emlékközpont ellen senkinek semmi kifogása nem lehet. A természetes azonban az lenne, ha ez a központ nem csak az 1942, de az 1944/45 évi razziát

is bemutatná. Ha a történelemkönyvekbe bekerülne az is, hogy nem csak a magyarok követtek el „pogromot” a szerbek és a többi nemzet tagjai ellen, de 1944/45-ben „atrocitások” voltak a magyarok ellen is. Ha a kommunista rendszer magyar áldozatainak is lenne méltó emlékműve Újvidéken.

Milan Đurić polgármester szavai – miszerint „Újvidék mindannyiunk közös háza, együttértésben, szeretettel építjük körül olyan várfalakkal, amelyek megvédenek bennünket a gyűlölettől és az örülettől” –, csak ebben az esetben kaphat(ná)nak igazi értelmet.

Az egypárti (VMSZ-es) Magyar Nemzeti Tanácsnak – amennyiben a közösség ügyeivel is foglalkozni kíván és nem csak a Magyarországról folyósított pénzek elosztásával – ezeket a kérdéseket is sürgősen napirendre kellene tűzni.

A Duna World televíziós csatorna 2023. január 29-én tűzte műsorára a 42/44 a Vajdaságban című dokumentumfilmet,¹⁰ a vajdasági származású Lavro Ferenc alkotását, amely „az 1942-es hideg napokat és az 1944-es partizánterrort igyekszik minél alaposabban körüljárni” [...], „hiszen a közös múlt együttes felismerése, elismerése és feldolgozása hozhatja el a teljes megbékélést”.¹¹ Razzia-emlékközpontnak csakis ilyen elképzelésen kellene alapulnia.

Meddig kell még várniuk az újvidéki magyaroknak – a „történelmi csúcson” lévő szerb-magyar/magyar szerb barátság ellenére –, hogy méltóképpen megemlékezhessenek a halottaikról? Hogy legyen egy emlékhely, ahol le lehetne róni az ártatlan áldozatok iránti tiszteletet. Hogy gyakorolhassák a mindenkit megillető kegyeletre és társadalmi igazságtételre való jogot. Másképp a Razzia-emlékközpont nem fogja betölteni a helyes tudatformálásra irányuló szerepét.

BOZÓKI Antal

---

* <https://bozokiantal.blogspot.com/search/label/1944-1945>, 2023. február 6. 11:38, és <https://naplo.org/index.php?p=hir&modul=minaplo&hir=15248>, 2023. február 6.

¹ szb: Razzia-emlékközpont épül Újvidéken. Magyar Szó, 2023. január 24. 1. és 4., vagy https://www.magjarszo.rs/images/cache/1440x609/crop_0_33_2000_879/images%7Ccms-image-000287370.jpg, 2023. január 24., 09:30

² Uo.

³ Hangadó szerda - 2023.02.02. <https://media.rtv.rs/hu/hangado/80509>, 0:47:47-

⁴ Tanjug: Krivična prijava za zločin u Rajinoj šumi [Tanjug: Bűnvádi feljelentés kátyi erdőben (Rajina šuma) elkövetett bűncselekmény miatt]. http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2015&mm=05&dd=31&nav_category=11&nav_id=998645, 2015. május 31. 11:02

Lásd még: 021: Skupština grada diže spomenik saradnicima okupatora? [A Képviselő-testület emlékművet emel a megszállókkal együttműködőknek?] <http://www.021.rs/Novi-Sad/Vesti/Skupstina-grada-dize-spomenik-saradnicima-okupatora.html>, 2015. május 25. 10:22

⁵ Visszhangzik a Kátyi erdő. <http://www.vajma.info/cikk/vajdasag/18673/Visszhangzik-a-Katyi-erdo.html>, 2015. május 31. 19:32, és Magyar Szó, 2015. június 2. 12.

⁶ Bővebben lásd Matuska Márton: Az elhallgatott razzia – Vérengzés Újvidéken (1944-45). Keskenyúton Délvidéki Tragédiánk 1944-45 Alapítvány, Budapest 2015. 7. és 10-11. Az Újvidéken likvidált 305 személy névsorát lásd az idézett kiadvány 262-269. oldalán.

⁷ Mák Ferenc: A kivégzések hosszú időn át folytak. Lásd Matuska könyvében, az előző jegyzetben, 7.

⁸ Újvidéki emlékmű: Visszalépett a kivitelező.

<https://szmsz.press/2022/12/28/ujvideki-emlekmu-visszalepett-a-kivitelezo/>, 2022-12-28 11:33, és Újvidék: Felbontották a szerződést az 1944/45-ös ártatlan áldozatok emlékművének megépítéséről.

<https://www.vajma.info/cikk/vajdasag/28166/Ujvidek-Felbontottak-a-szerzodest-az-1944-45-os-artatlan-aldozatok-emlekmuvenek-megepiteserol.html>, 2022-12-28 11:33

⁹ Lásd a 6-os alatti kiadványban.

---

¹⁰ 42/44 a Vajdaságban.

https://www.awilime.com/tv/4244_a_vajdasagban/duna_world/2023_01_29_23_00/1sVcK

¹¹ T.A.: Aki akar látni, az lászson. Családi Kör, 2023. január 26. 8-9, és/vagy <https://szmsz.press/2023/01/27/aki-akar-latni-az-laszson/>, 2023. január 27. 6:27